

ČAJ

Pro chvíle pohody

DUBEN 2018

Časopis Autorů Jičínska

Jarmila MARŠÁLOVÁ

139

Vážení čtenáři,

zřejmě jste si všimli již na titulní straně dubnového ČAJe jedné zvláštnosti. Není tam totiž báseň nebo nějaký text, ale obrázek.

Jedná se o kresbu „**Úplněk za naší zahradou**“

básnířky a malířky **Jarmily Maršálové**.

Oslovil jsem ji po delším čase, neboť od doby, kdy poprvé publikovala svoje básně v ČAJi, uběhlo hodně vody.

A tak jsem chtěl zjistit, jak se jí žije:

(„Verše píšu štětcem na plátno, to je moje poezie!“)

Hostem je autorka z Tulešic na Znojemsku **Lenka Karlíková**, vítězka soutěže „Střípky z Ráje,“ kde si v Turnově odnesla 1.cenu v kategorii poezie. K ochutnávce ze svojí tvorby poslala dvě povídky, a to „**Přes oceán**“ a „**Čert z nebe**.“

V lednovém čísle jsem představil knihu

Zuzany Petráčkové „Hledám tě“ a slíbil jsem,

že se s autorkou z Libáně ještě setkám nad rozhovorem.

Svůj slib plním. Mluvili jsme o psaní knih, ale i třeba o cestování či postavení žen v dnešní společnosti. Nakonec Zuzana přiznala, že:

„Uprostřed Nevadské pouště je sice hezky, ale doma je doma!“

Tvorbu regionálních jičínských autorek zastupuje

Zlata Zákoutská úryvkem z knihy „**Babička Zlata vypravuje**“.

Tentokrát se představuje povídáním

„Čtvero ročních krkonošských proměn

– roční období očima dítěte,“ a to dokonce v nářečí.

Doufám, že její pohled na jaro, definitivně uzavře zimní peripetie a přivedí tu pravou jarní náladu.

Váš Václav

HOST ČAJe:

Lenka KARLÍKOVÁ (*1974)

žije v Tulešicích na Znojemsku

Získala 1.cenu na literární soutěži „Střípky z Ráje“ (2017) v kategorii poezie. A právě na vyhlášení v Turnově jsem autorce nabídl představení v našem ČAJi. Moji nabídku Lenka Karlíková vyslyšela. K ochutnávce ze svojí tvorby poslala dvě povídky, a to „Přes oceán“ a „Čert z nebe.“

Lenka KARLÍKOVÁ : PŘES OCEÁN

Březnová nadílka těžkého mokrého sněhu odřízla vesničku pod hřebenem Jeseníků od světa. Chalupu jsem koupil teprve nedávno a ještě se tu moc nevyznal, ani v terénu, ani v horském počasí. Potřeboval jsem dát vědět rodině, že se pár dní zdržím. Brodil jsem se závějeji k veřejné telefonní stanici na bývalé faře, příkrčeném šedivém domečku. Jeho jediný obyvatel, starý shrbený pán, mne ochotně pustil do studené vlhké předsíně k telefonu. Odšoural se do pokoje, odkud zpět do šera proudilo pootevřenými dveřmi milé světlo a teploučko. Když jsem dohovořil, zaklepal jsem a nakoukl s dotazem, co jsem dlužen. Ten mi ale uvízl na rtech. S otevřenou pusou jsem zíral na scénu před sebou.

Čekal bych všechno možné v té příkrčené venkovské chaloupce. Sálající petry v koutě vyhráté místnosti, zčernalou plechovou rouru ke komínu, obrázky svatých, masívní kovový kříž, vybledlé rodinné fotografie na sekretáři, sošky a kříšťál za sklem. Vůni polínek i pach kouře, který zůstane viset ve vzduchu, když se přiloží do rozpálených kamen. To vše tam bylo, co ale mi vyrazilo dech, byly obrazy. Obrovské olejomalby v těžkých rámech zaplňovaly pokoj od stropu dolů, zářily barvami, rozjasňovaly prostor, triumfovaly nad plískanicí za oknem. Starý pán vykoukl zpoza malířského stojanu se štětcem v ruce, a když viděl mé zaujetí, s úsměvem mne vybídl, ať se porozhlédnu.

Na tyrkysové hladině pod oslňujícím sluncem se v mírném vánku pokojně kolébaly koráby a kolem nich se průzračnou vodou prohánělo hejno delfínů, rozstříkovali třpytivé kapky. Jiné lodě se vznášely a kymácely na zpěněných hřebenech kalně šedých vln pod rozdivočelými

mračny, zápasily s přívaly deště. Další už se sténáním a praskáním mizely v bouřlivých vírech a trosečníci, zalykající se slanou vodou, se marně chytali plovoucích trámů. Rozpálenými pouštními dunami stoupala tetelivým proužkem zapadajícího slunce nekonečná karavana. Kolem orientálních paláců, utkaných z bělostných krajek, si vykračovali vyšňoření sloni. Dlouhovlasé bosé tanečnice, ozdobené květinami, ladně vířily písek. Bujnými liánami džungle se neslyšně plížili záluďní tygři. Svalnatí snědí mladíci v bederních rouškách, celí udýchaní a zalití potem, zápasili pod palmami s obrovským hadem.

Na své pouti z prefabrikované šedi socialistického realismu do venkovské přírody jsem zabloudil přímo do pohádky tisíce a jedné noci. Ohromeně jsem se pána zeptal, podle čeho obrazy dělá. „Maluju jen to, co jsem sám zažil,“ opáčil nevzrušeně. Nevzal na vědomí můj nedůvěřivý pohled. Soustředěně si na paletě míchal barvičky. Na rozměrném bílém plátně před ním se rýsoval slabě načrtnutý trup letadla. Zaplatil jsem za telefonát a odešel.

„Jó, to je náš pan Kino,“ prohlásil hospodský, když jsem večer vypytał. „Zamlada jezdil s promítačkou po celý republice. U filmu se neuchytil, tak se živil aspoň takhle. Nejspíš si obrázky patlá podle toho, co viděl ve filmech, ne? Žádný maestro, ale nikomu nevadí.“

Druhý den jsem se vypravil na faru znovu. Řekl jsem starému muži na rovinu, že jdu kvůli obrazům. Nešly mi z mysli, zvláště ten s hadem. „To bylo v Indii,“ prohodil pán a dál se věnoval rozpracovanému plátnu. Dílo znatelně pokročilo. Červené letadlo neslo nápis ZLÍN, kolem něj se rodila bílá oblaka. Zmínil jsem se o promítačce. Odložil štětec a s nelibostí se na mne zahleděl. Pohled za tlustými sklíčky brýlí byl pronikavý a zpytavý. „A proč bych vám měl něco vysvětlovat,“ zapochyboval tiše.

Snad to místo – fara – , snad jeho stáří i přívětivá lidská uzavřenost způsobily, že jsem se mu svěřil. Rád bych jeho obrazy ukázal dcerce. Chtěla by studovat na UMPRUM, ale nehledě na talent má mizivou šanci – pokazil jsem jí kredit. Něco jsem podepsal, něco někde řekl, co jsem neměl... zkrátka místo učitele biologie teď dělám skladníka. Rád bych, aby viděla, že tvořit člověk může kdekoli, cokoli, bez ohledu na okolnosti. Jen za sebe se nesmí stydět.

Starý pán mlčky pokyvoval hlavou. Neznatelně se usmíval. Jako by vše už předem věděl. „Pracoval jsem ve filmových ateliérech Zlín,“ řekl na oplátku po chvíli. „Před válkou, u Bati. Tam jsem poznal svou ženu.

Pomáhala paní Baťové s domácností a Tomáši Junioru příležitostně s němčinou. Byla napůl Němka. Sliboval jsem jí, že spolu poletíme přes oceán. Lítal jsem tehdy s Avii u Masarykovy letecké ligy... To byly šťastné roky. Po válce ji to účtování s nepřítelem málem smetlo. Mne v osmačtyřicátém vyhodili a od té doby jsme žili tady. Měl jsem motorku Indiána. Jezdili jsme promítat spolu anebo pracovali v okolí jako lesní dělníci. Dokud moje paní žila, mladému Baťovi občas napsala do Toronta, ale kdoví, zda mu od nás chodila pošta. Odpověď nikdy nepřišla. Ani když jsem mu napsal, že zemřela. Nepřestávám doufat... Tenhle obraz letadla je pro Juniora. Nelítal jsem s ním, je to nový typ. Ale zase památka na Zlín, na naše letadla, na tatínka...snad to naši cenzoři pustí ...“ mávl rukou. „Dceru přiveďte, může se podívat,“ dodal vlídně. „My jsme děti neměli. Trápilo nás to, ale vychovávat je pro takovou dobu... Všechno jí ukážu, poradím, když bude mít zájem.“

„A co ty exotické obrazy?“ odvážil jsem se. Rozesmál se. „Možná je dobře, že jsme neměli děti. Kdyby vyváděly, to co já... V patnácti jsem utekl z domu. Vlakem jako černý pasažér, Evropou až do Španělska. Odtamtud lodí přes Středozemní moře do Egypta. A pak dál, dál... Toulal jsem se pět let. Kácel dříví v pralesech, žil s domorodci... Vrátil jsem se domů černý, máma mne nepoznala. Tenkrát zrovna otvírali ve Zlíně Baťovu školu práce... a to je celé.“

Dcerku jsem k němu přivedl koncem jara po přijímačkách. Byl jaksi unavený, churavý, zadýchával se. Už nic nového nemaloval. Zatímco si dcerka prohlížela malby na stěnách, ptal jsem se na obraz letadla. Očividně ho ta vzpomínka zlobila. „Byly to neuvěřitelné komplikace,“ rozčilil se. „Na místní poště to kvůli adrese do Toronta odmítli převzít. Musel jsem se harcovat vlakem až do Olomouce. Nejdřív na celnici, na policii, honili mne od čerta k ďáblu. Tahal jsem se s tím těžkým balíkem, jak já se nadřel... Nikdo si to nechtěl vzít na triko. Těch formulářů, co jsem musel vyplnit! Skoro jsem se začal bát, že mne zavřou. Prý, umělecká díla se nesmí vyvážet, je to proti zákonu. Nakonec jsem musel roztrhat obal, chtěli to vidět. Čučeli jak na vyvržená střeva. A najednou ten jejich kápo povídá, soudruzi, povídá...“ starý pán se dlouze rozkašlal, dušen rozhořčením, sípavě se nadechoval, „že prý... je to jen jakási... bezcenná mazanice... A potom mi to tedy dovolili poslat.“

Víckrát jsme se nesetkali. Zemřel téhož léta. Vzdálení pozůstalí domek prodali a obrazy? Kdoví. Snad si je rozdělili mezi sebou, a tak se velkolepá cesta kolem světa rozkouskovala na pár barevných střípků v cizích

obývacích.

Přišel listopad a otevřené hranice vpustily čerstvý vzduch. Emigranti navštěvovali starou vlast. Opustil jsem zaprášené sklady a začal provozovat zahradnictví. Dcera přestoupila z učiliště na uměleckou školu. Jednou přinesla domů časopis. V něm rozhovor s Tomášem Baťou Juniorem. Na fotografii seděl ředitel firmy, která obouvá svět, za stolem v torontské pracovně. Hleděl s úsměvem přímo na nás. Za ním visel na zdi velký obraz. Nad hřebeny hor na blankytném nebi, obklopeno bílými oblaky, se vznášelo červené letadlo s nápisem ZLÍN.

Své naděje musíme chránit nejen pro sebe. Na to myslívám, když svět kolem mne zase šedne.

Na motivy skutečných událostí.

Lenka KARLÍKOVÁ : ČERT Z NEBE

Úplně nejvíc nejlepší psina je svrhávat kameny ze skály pod hradiskem. Musíte se do nich pořádně opřít, zapáčit odspoda dubovým klackem. Nejdřív se šutr ani nehne, nechce se mu hejbat po tisíciletém šlofiky. Ale já vyšpekuluju jeho slabé místečko, puklinu nebo jamku vespod, a do ní ten klacek vrazím, zaberu a nepovolím. U větších pomůže Lojzík nebo Tonda. Pak se balvan začne vyloupávat z mechu a drnů, celý vykulený, my ho podepřem, párkrát zatlačíme a je to. Parádně se zhoupne, odvalí ke srázu, na vyhlídce nabere dech a už to fičí, pánové! Řítí se mezi stromy, skáče radostí, že se vrací domů k bratříčkům po dlouhatánské službě na hradisku. Zastaví až v Rokytné a rozjařeně rozstříkne fůru vody. Onehdy se jeden zarazil až na druhém břehu, o roh chlívků Valova mlýna. To byl taky pěkný fičák druhý den ve škole. Lesní vyšetřoval a pan řídící na chodbě vyplácel, rozléhalo se to celou školou. Lojzík ječel nejvíc a sázel se, že ho uslyší Anča Husáková pod kapličkou. Jenže ho neslyšela, musí přistě rvát víc. Ale doma ani muk, dostali bychom nášup. Od těch dob si dáváme pozor.

V Rokytné se prohánějí úhoři a ten večer jsme kvůli nim chvilku zdrželi. Ale v rukou nám uvízly jen hloupé čudly. Vraceli jsme se pěšinou proti proudu. V lesním šeru přibývalo janíčků, v jednu chvíli nás obklopil úplný oblak. Točili jsme se mezi světlůškami a očarovane vřili rukama. Pan řídící nám ve škole vyprávěl o hmyzu, ale radši si představuju, že jsou to malinké víly. „Hejkal!“ vybafl zničehonic Lojzík. Byla to jen sova. Lojzík rád straší, ale na to mu skočí jen holky. „Brekekeke,“ zaskřehotal na Tonda. „Vylezte, příšery, ukažte se!“ nenechal jsem se zahanbit, až jsem se vzápětí ulekl, že se rouhám. Kluci se rozchechtali a kouzlo skoro

zmizelo. Pak ale v křoví za našimi zády něco zašramotilo. Něco mnohem většího než myš nebo pochroumaný pták. To už jsme byli málem u Bendova mlýna. Mlýnské kolo nebylo slyšet, jen šum a klokot vody, a cvrčci. Strnuli jsme. Šramot se neopakoval, ale pořád byl cítit jako chvění vzduchu. „Čert,“ zašeptal Lojzík sotva slyšitelně. „Kanec?“ navrhl Tonda. Na nic jsme nečekali a vzali to úprkem vzhůru po stráni, lesem k polňačce a švihem domů.

„Kde lítáš,“ zahartusila máma, srazili jsme se ve dveřích. Šeptala, neznělo to zle, spíš ustrašeně. Teprve teď jsem si vzpomněl, že v těchhle týdnech musíme bývat doma brzy. Vyhladovělý jsem se chvíli ochomýtal kolem plotny, ale netroufl si něco vzít sám. Konečně přišla od slepic s ošatkou vajec a slitovala se. Hltal jsem talíř kulajdy, zatímco spěšně zatahovala závěsy. Do dveří hřmotně vdusal táta. „Jápkak mladej, přišel se domů najíst?“ houkl směrem ke mně a zouval zaprášené dřeváky. Jen jsem se přikrčil a vyškraboval ze dna zbytky. Byl bych si dal ještě chleba, ale máma mi dala k dojezení poslední patku a druhý bochník už zamkla ve spíži.

Pod oknem se rozštěkali naši psi. Táta po mně loupł očima. Hrklo ve mně. Že by přišli zčerstva kvůli mé večerní potulce? Táta obezřetně vykráčet ven. Psi se utišili a za chvíli přivedl dovnitř tetičku Marunu. Jeho sestra se provdala právě na Bendák, odkud jsem před chvílí přiběhl. Kupodivu mi nedala pusy a máma jí nadarmo nabízela židli. Teta si držela tátu za rukáv v koutku a něco si spolu šeptali. Žaluje snad na mne? Přece jsme nic nerozbili. Spíš by měla sama dostat kapky, že se potlouká venku.

Táta si všiml, že špicuju uši. „Padej do maštale, krávy čekají,“ nařídil mi příkře. Vyletěl jsem jak jiskra. Poslal mne pryč, to znamená, že jsem nic neprovedl. V maštali to vonělo dobytčím potem, pilinami, slámou a senem. Pod nohama šustila čerstvá podestýlka. Hnůj byl vyvezen. Naši všichni práci zastali, než jsem se vylítal. Trochu mne to mrzelo. Zbývalo jen přidat krmení. Nanosil jsem ještě od studny vodu na ráno, abych to trochu napravil. Když jsem se vrátil do světnice, byla všude tma a ticho.

Uprostřed noci mne probudilo zarachocení shůry. Ztuhl jsem pod peřinou s očima vyvalenýma. Poznám kočky nebo kuny, když se nám perou nad hlavou, ale tohle bylo jiné. Lupiči na seníku! A psi ani hlásku! Vtom jsem zjistil, že táta není ve své posteli. Zprudka jsem se posadil. Že on tam s lupiči bojuje? Co když potřebuje mou pomoc!

„Lehneš!“ sykla máma. V předsíni zazněly kroky a táta potichouнку vešel. Zaznamenal, že jsem vzhůru, ale nic neřekl. Jen jak pod ním zavržala stará postel, zabručel polohlasně: „Kuny, potvory.“

Ráno jsem si brousil zuby na ten nenačatý bochník, ale dobré tři čtvrtiny

byly fuč. Sádla taky z hrnečku ubylo, až jsem se podivil. „Táta bude dnes na poli celý den?“ zeptal jsem se mámy, ale jen mne popohnala, ať sypu do školy. Kluci už venku hvízdali. Od nás Korduly je to do Rešic půl hodiny, když skoro utíkáme. Kluci mleli o včerejším kanci nebo čertovi, ale já si celou cestou lámal hlavu kvůli kunám, lupičům i scvrklému chlebu.

Od rána bylo horko a dusno. Odpoledne od Třebíče přitáhla mračna a my v tom Božím dopuštění nahonem sklízeli seno. Co nedoschlo, šup do panáků. Bylo to skoro napínavější, než valit ty kameny. Vraceli jsme se s fůrou už v dešti, táta popoháněl krávy, až vůz nadskakoval a já na něm. Ta pravá průtrž přišla, jen co jsme se vnořili do forhauzu. Spadlo i pár krup. Seskočil jsem z vozu a hnal se k žebříku. Odebírat seno nahoře a roznášet po seníku je moje práce. Když je navlhlé, musí se dobře rozsypat, pořádku přes celé patro, a navrch i maličko posolit. Ale táta mne zarazil. „Budeš podávat,“ pravil rázně, „už se to taky musíš naučit.“ Hrdě jsem se pustil do práce pro velké, ale dlouho jsem se neradoval. Nabodnout kupku sena na vidle nebylo nic, ale vyzvednout je nahoru, znova a znova, to už bylo těžší. Brzy se mi trásly ruce, ramena úpěla. Táta nechtěl ani slyšet, že bych ho vystřídal na hůře. „Pošli mi sem mámu,“ nařídil mi. Nezlobil se, vypadal spíš ustaraně. Rád bych věděl proč, vždyť seno máme pod střechou.

Jen jsem si sedl ke kamnům, že si trochu spočinu, a probudil se v posteli. Museli mne přenést, když jsem únavou usnul ještě před večeří. V břiše mi kručelo. Vydal jsem se z postele na průzkum plotny. Máma mi v troubě nechala poctivou porci zelňačky. Polykal jsem ji vlažnou, opatrně, abych nevzbudil naše. Náhle zase ty zvuky shora. Nehlučné, ale v nočním tichu zřetelné, jakoby tam někdo něco posouval a popocházel. Kroky se nepravdělně vzdalovaly směrem k žebříku, pak se šouraly zpět. Zadunění, snad někdo těžce dosedl. Ani jsem nedýchal. Pendlovky ukazovaly něco po půlnoci. Hodina duchů – na půdě nám straší! Aby tak čert z kordulské lípy! Stíní nám do dvora třista let. Nikdo se ji neodváží porazit. Ale tu jsem si vzpomněl na velký šramot v lese. Svahy nad řekou jsou plné starých hornických štol, jedno čertisko se tam snadno schová. Sám jsem ho přece zavola. Jestli jsem přivedl do domu neštěstí, co si teď počnu? Odplížil jsem se rozvažovat zpátky do postele a do svítání se převaloval.

Na dvoře na mne čekal jasný důkaz, že mé ponocování nebyla žádná noční můra. Blátem se táhl řetěz stop. Takové boty nikdo u nás nemá. Velké a hluboké otisky festovní podrážky na jedné straně. Na druhé jen způli, lehčí a nakřivo. Má kopyto, kulhá, to se ví. Vrátil jsem se do kuchyně. „Maminko, já bych doběhl pro pana faráře, co říkáte? Aby nám vykropil seník,“ vyhrkl jsem. Máma se otočila od škopku a vytřeštila na mne oči. „V

noci na půdě rámusí, spát mi nedá,“ vysvětloval jsem, „courá se po dvoře s kopytem. Řetězama řinčí!“ přidal jsem si, to kvůli jejímu nevěřícímu pohledu.

„Nikam nepudeš!“ křikla máma zostra a pořád na mne tak třestila oči. „Mazej do školy a z ní rovnou domů, rozumíš! Ne abys o tom s někým mluvil! Měli by nás za blázny,“ dodala už trochu smířlivěji. „Nezdržuj mne, hochu, spěchám za tátou na pole. Netrap se nesmysly.“

Odpoledne stopy v blátě zmizely. To mne utvrdilo. Pekelník švindluje, to dá rozum. Naši byli ještě na poli, na půdu jsem se sám neodvážil. Nalil jsem psům čistou vodu a šel ke kravám, aby mi nebylo tak ouzko.

Krávy v maštali zářily jako blesk. Zkoprněl jsem čistou hrůzou. Zkouší kejkle, drzoun! Včera byly po té kalvárii se senem pokryté blátem. Táta by se čištěním nezdržoval, přikázal by to mně. Dopáleně jsem vyběhl ven. Vyženu ho, čerchmanta! Zahrávat si s námi nebude! Na zápraží jsem popadl tátovu palici a zabušil do trámu, co podpíral forhauz. Jednou, podruhé, potřetí. Tak se ukaž! Já ti dám! Čekal jsem chvíli. A znova buch buch buch!

Panenanebi a všichni svatí! Nad hlavou se mi něco hýbe, po žebříku to leze dolů! „Čert! Čert!“ vřískám jak pominutý. V tu chvíli se otvírá branka, máma vchází do dvora. Hledí mlčky na mne, ne, kamsi za mne a nade mne, letím k ní a teprve v její bezpečné náruči se odvážím ohlédnout. Vpůli žebříku stojí cizí chlap. Celý pomačkaný a pocuchaný, vlasy samé stéblo. Od kolene níž mu kalhoty prosakují červenou. Stojí nehybně, beze slova na nás hledí. Máma na něj. Neříká nic, jen mne vine k sobě a hladí. Pak se ke mně skloní, zašeptá: „Pojď, synáčku, neboj se nic. To není čert. Pojď domů, chlapče. Uvařím ti mléko s medem.“

Nedíval jsem se na něj. Jen jsem slyšel, jak zase vystupuje vzhůru po žebříku, namáhavě, těžce, bolavě, vystrašený stejně jako já. Ve světnici bylo ticho a teplo, jen pendlovky tikaly. Ten večer si se mnou táta dlouho povídal. Vysvětlil mi, že čerti nejsou to nejhorší na světě. Jsou mnohem strašlivější věci i lidi. Před nimi se ukrývá ten nahoře, ale brzy odejde opět bojovat. A že o tom nesmím nikde před nikým za nic na světě mluvit. Táta ještě něco povídal o parašutistech a smluvených signálech na dřevo, a že teď musí ty krávy, „čertem“ přes noc vypucované z vděčnosti, zase zamazat blátem, aby nebyly tolik nápadné. To už jsem skoro usínal. Bylo mi tak dobře u táty.

Čerta jsem pak už nikdy neviděl.

Věnováno památce Františka Pospíšila (1919 – 1944) a statečným lidem, kteří mu pomáhali.

„Uprostřed Nevadské pouště je sice hezky, ale doma je doma!“

Rozhovor - Zuzana PETRÁČKOVÁ

V lednovém ČAJi jsem uveřejnil můj čtenářský názor na knihu Zuzany Petráčkové "Hledám tě" a slíbil jsem, že autorku požádám o rozhovor. Tento svůj slib plním. Jen si v krátkosti dovolím Zuzanu Petráčkovou představit. Pochází z našeho kraje, žila do svých osmnácti let v Libáni. Vystudovala Lepařovo gymnázium v Jičíně a Vysokou školu ekonomickou v Praze. Jako ekonom se živí dodnes. Je jí čtyřicet let a v loňském roce vydala v nakladatelství MOBA svoji prvotinu. A možná nevíte, že její sestrou je Ilona Pluhařová, známá autorka nejen pohádkových knížek o Stulíkovi, ale třeba i knihy ze zdravotnického prostředí "Země bledulek."

- Nedá mi to, abych se nezeptal, jak se to stane, že člověk začne psát. A to dokonce tak, že napíše a vydá více než čtyřsetstránkovou knihu o ženách a o lásce? Jak dlouho jste knihu "Hledám tě" psala?

Musím přiznat, že za chuť vůbec něco napsat a za první pozitivní zpětnou vazbu, vděčím paní profesorce Horčíčkové z gymnázia. Jeden z autorských výtitisků "Hledám tě" jsem poslala i jí, jako poděkování.

První věc, co jsem po gymnáziu napsala (a co opravdu nesouvisela se studiem na vysoké škole nebo následným zaměstnáním), byl jeden fantasy "román". Už dřív jsem byla velkým fanouškem sci-fi a fantasy literatury, hlavně jedné románové série. A jako správný fanoušek jsem chtěla, aby ta série měla nějaký konec a ten by měl, jak jinak, odpovídat mým představám. Tak nějak jsem cítila potřebu si to prostě dopsat po svém.

Při zpětném pohledu si uvědomuji, jak byl tento první pokus ubohý. Nevím, jestli stylisticky, nemám objektivní hodnocení, nikdo to vlastně nečetl, ale rozhodně obsahově. Ani si nejsem jistá, jestli veškeré zápletky byly moje vlastní. Ta série je tak rozsáhlá a psalo ji více autorů, takže nemůžu tvrdit, že jsou moje vlastní, nebo jestli jsem je spíš někde nečetla. Tudíž vydávat něco podobného není dobrý nápad. Nicméně zjistila jsem jednu důležitou věc a to, že mě psaní baví. A také, že zvládnu víc než několikastránkovou školní esej.

Mezitím se mi v hlavě začala rodit nějaká témata a z nich se postupně staly příběhy. Nějakou dobu mi v podstatě nevadilo čekat ve frontě nebo stát v autobuse. Okamžiky nečinnosti jsem dokázala využít vymýšlením

zápletek. Byla ta taková relaxační terapie. Proto jsou moje příběhy plné romantiky a ne odrazem denní reality. Pak jsem si řekla, že by byla škoda to nesepsat. Čistě sobě pro radost. Vždycky jsem si dokázala najít čas na čtení, říkala jsem si, tak proč ne na psaní (pozn.: nedá se psát ve vaně). Samo psaní někdy uvízlo na mrtvém bodě, ale například v čekárně u doktora jsem dokázala v hlavě sestavit navazující dialog a pak to přibývalo skoro samo.

Jak dlouho toto celé trvalo, včetně vymýšlení, vlastně nevím, ale samotnou knížku napsat mi zabralo několik let. Pokud v práci trávíte několik hodin u počítače, dost často na psaní večer nebo o víkendu nemáte ani pomyšlení. Nejplodnější bývala dovolená, čekání na letišti nebo víkend během zahraniční služební cesty. A někdy jsem to několik měsíců neotevřela. Podle nálady.

Postupně mi začalo být líto, že to, co napíšu, nikdo neuvidí. Obzvlášť, když jsem se k tomu vrátila po nějaké době a moje mysl stihla mezitím zapomenout, jaká věta následuje po té předchozí. Jako bych to objevovala znovu. S určitou dávkou ješitnosti musím říct, že mě samotnou bavilo, co z toho vyšlo. Začala jsem tedy zjišťovat, jaké jsou možnosti pro její vydání. Samozřejmě jsem preferovala možnost vydání přes nakladatelství, které má větší možnosti, hlavně z hlediska distribuční sítě.

- A jak těžké bylo najít nakladatele?

To opravdu není zrovna ta nejjednodušší věc, to musím uznat. Zkoušela jsem oslovit několik nakladatelství. Našla jsem si kontakty na ty, jejichž knihy jsem vidala v regálech knihkupectví. Ti nejslušnější alespoň odepsali. Nejčastější odpověď zněla, že se jim dané téma nehodí do edičního plánu nebo že české autory vůbec nevydávají. K mé velké radosti se mi nakonec ozvalo nakladatelství MOBA s nabídkou na vydání mé knihy, za což jim ještě dodatečně a znovu děkuji.

- Psala jste již dříve třeba jako studentka? A zkoušela jste i poezii nebo jste rovnou zacílila na prozaické práce?

Jako studentka gymnázia jsem psala spíš jen věci, které byly potřeba do školy. Musím ale říct, že s chutí. Hodiny slohu jsem mívala opravdu ráda. Rovněž jsem se zúčastnila několika kol olympiády v českém jazyce. A dokonce jsem skončila jeden rok pátá v celostátním kole. Takže nějaké signály, že moje psaní není jen náhodná anomálie, tam byly.

Básničky píšu jen přátelům, například k vánocům nebo k narozeninám.

Konkrétní, šité na tělo a pro zasmání. Obecně mi ale poezie přijde jako příliš svazující forma a preferuji prózu.

- Když se nyní na již vydanou knihu podíváte, měnila byste na ní něco?

Samozřejmě! Kdykoliv ji otevřu, říkám si, že tohle bylo trochu kostrbaté, nebo tohle šlo říct lépe. Ale v momentě, kdy už je to jednou vytištěné, podobné myšlenky jsou prostě tabu.

- Při čtení knihy mě napadla otázka: V které době byste nejraději žila?

Pokud chcete slyšet, že v některé z historických epoch, o které píšu, tak vás zklamou. 9

Z mých příběhů sice převažuje romantika, ale jsou tam i prvky hodně tvrdé reality dané doby. Nedělám si iluze. Například ve Skotsku v době mého příběhu bych se nejspíš nedožila ani dospělosti. Jsem pokorně vděčná za dobu, ve které jsem se narodila. Ženská práva, bezválečný stav nebo i úroveň zdravotnictví, jakkoliv si na něj stěžujeme, jsou vymoženosti, které nejspíš ani dostatečně nedoceníme, dokud je budeme mít.

Spíš bych do nějaké té doby ráda vyrazila na výlet. Vidět to pěkně na vlastní oči, zažít, cítit, ochutnat, ale večer zase zpět do pohodlí a bezpečí současnosti. A jelikož naše možnosti v tomto směru jsou dosud jednoznačně dané, historické příběhy v jakékoliv podobě jsou vlastně k tomuto cíli nejbliž.

- Přiznám se, že jsem viděl řadu autorů, jejichž první knížka za vaši prvotinou značně zaostává. Měla jste někoho, kdo by vám pomáhal třeba radou nebo korigoval váš text?

Nakladatelství samozřejmě ještě procházelo text před samotným vydáním, ale neřekla bych, že korektury byly nějak zásadní a spíš se zaměřovaly na gramatiku, opravy nevhodných spojení nebo překlepy. Sama jsem text předtím procházela několikrát, což je ta nejméně zábavná část psaní, takže mě docela potěšilo, že jsem toho tolik nepřehlédla.

- Vystudovala jste ekonomickou školu, kde pro fantazii není příliš místa. Je psaní relaxem od práce?

Myslím, že to jste pojmenoval velmi trefně. Například kreativní účetnictví je ze zákona zakázané. Ta každodenní realita tvrdých čísel potřebuje něčím vyvážit, ne?

- Kniha je věnována především ženám. Mají třeba ve vaší profesi ženy stejné pracovní možnosti a ohodnocení jako muži? Co by se případně mělo změnit, aby tomu tak bylo?

Musím říct, že ve své kariéře jsem pracovala spíš pro nadnárodní společnosti se silným etickým kodexem a pevnými interními směrnicemi v oblasti odměňování. V těchto společnostech jsem v této oblasti žádné větší rozdíly mezi pohlavími nepocítovala. Takovéto pozice jsem si však vybírala cíleně, protože vím, že v jiných společnostech tomu tak zdaleka není. Odměňování je pak zásadně ovlivněno jinými faktory, než jsou schopnosti a pracovní výkonnost. Minisukně, vlivná tetička nebo to, jak se šéf zrovna vyspal. A bohužel čím menší společnost, tím je to riziko vyšší.

Obecně jiná otázka je případný profesní růst do vyšších pozic. Tam podle mě, i když třeba nepřímo, zvýhodňování muži jsou a to napříč celým pracovním trhem. U žen jde o takové problémy jako je výpadek v kariérním postupu díky mateřské dovolené, skloubení práce a rodiny nebo menší mezistátní mobilita. Je větší pravděpodobnost, že se za prací postěhuje manželka s manželem a ne naopak. Tam musí dojít k nějakému kompromisu a ženy spíš tíhnou k rodině a dětem, což je pracovně znevýhodňuje.

Změna nebude jednoduchá. Ostatně na ní pracují ženy už několik staletí či tisíciletí, za což velké díky. Ale pořád není hotovo.

Na druhou stranu bych řekla, že současná situace na trhu práce ženám spíš nahrává. Nedostatek kvalifikovaných lidí tlačí zaměstnavatele k tomu nabízet i zkrácené úvazky, pružnou pracovní dobu, větší možnost práce z domu nebo dokonce firemní či firmou dotované školky.

Ženy tak mohou upřednostňovat zaměstnavatele, kteří nabízejí takovéto benefity nebo obecně objektivní pravidla odměňování, a to pak může donutit ostatní firmy zamyslet se nad tím také.

- Podle vaší tvorby usuzuji, že určitě ráda čtete. Jaké knihy patří mezi vaše nejoblíbenější? Jaké autory byste nám čtenářům doporučila?

Ano, čtu ráda, ale mám na to méně času, než bych si přála. Ale to si asi říká každý.

Ráda k oblíbeným knihám i vracím. Hlavně, když potřebuji jen chvilku relaxovat. U knihy, kterou už jsem četla, nehrozí, že se od ní nebudu schopná odtrhnout a ráno bude budík můj úhlavní nepřítel.

Kdo je zarytým zastáncem historických romancí, můžu vřele doporučit

autorku Jude Deveraux, zejména její „Sametovou“ tetralogii. Z českých autorů mě zaujala Hana Marie Körnerová. Budete možná znát filmové zpracování jejího románu Andělská tvář (režie Zdeněk Troška).

Já osobně mám ráda i žánr sci-fi a fantasy. Moje nejoblíbenější kniha je Malevil od Roberta Merleho, naprostá klasika.

- Určitě čtete i historické knihy. V letošním roce si připomínáme 100 let od vzniku Československa. Která osobnost novodobých českých dějin vás zaujala? O kom byste případně ráda napsala třeba povídku nebo knihu?

Termín „zaujala“ je poněkud zavádějící. Stejně tak vás mohou zaujmout i osoby ne úplně populární a to z trochu jiných důvodů. Například mě hodně šokovala představa nacistických pohlavárů se svatováclavskou korunou na hlavě. Samotnou mě ani nenapadlo uvažovat, že se takové znesvěcení vůbec mohlo stát.

Pokud se ptáte na ty, kterých si vážím, neřekla bych, že mám jen jednu osobnost. Samozřejmě můžu jmenovat T.G. Masaryka, exilovou vládu, která se zasloužila o to, že Československo přežilo druhou světovou válku, nebo Václava Havla. Ale na příbězích historických osobností mě nejvíc baví, co se během hodin dějepisů nejspíš nedozvíte. Třeba o čem přemýšleli zrovna v tu chvíli, kdy kolem nich kráčely dějiny, jestli o sobě pochybovali, nebo co je motivovalo vůbec se na podobnou cestu dát. Muselo v tom být hodně odvahy.

Na psaní historických knih jsou tu však fundovanější autoři než já. Například Vlastimil Vondruška. Na něco takového musíte být ochotní a schopní strávit část života po archivech. To už není psaní pro zábavu, ale tvrdý denní chleba. Jinak vás odborná veřejnost přinejmenším nepochválí. Nebo dopadnete ještě hůř, pokud se rozhodnete psát dokonce o žijících osobnostech. V takovém případě je těžké definovat, co je vlastně objektivní.

I s ohledem na svou práci si něco takového neumím představit.

- Víím, že jste některá místa, kde se odehrává děj vaší knihy, navštívila. Cestujete ráda?

Asi nejsem úplně dobrodruh typu Marco Polo. Potrpím si i na svoje pohodlí. Mezi to počítám dovolenou, při které se máte kde umýt, nebudíte se v noci zimou, netřesete se, co nebo kdo vás kousne, nebo si nepřivezete domů faraonovu pomstu či dokonce malárii.

Mojí oblíbenou destinací je tedy hlavně Evropa. Ale už jsem byla i v Egyptě a teď naposledy v Kalifornii.

Každopádně ráda poznávám nová místa. A když už někde jsem, tak se ráda něco nového dozvím.

Představa týdenní dovolené strávené čistě jen na pláži mě neláká. Nudím se hned druhý den. Číst si nebo spát můžu večer nebo až doma.

Každý autor si místo, kde se odehrává děj jeho knihy, nějak představuje. Je pak lehčí si vybavit něco, co už jste viděli. A naopak, dost často mě inspirovalo samo místo k vymyšlení příběhu, který do těchto kulis zapadá.

- Kde se vám nejvíce líbilo? A kam byste se ještě chtěla podívat? Třeba jako další inspirační cestu.

Těch míst je víc. Pro nikoho, kdo mou knihu četl, nebude velké překvapení, když zmíním například Řím nebo Skotsko. Klidně bych tam jela zase.

V životě jsem ale neviděla romantičtější místo, než je jezero Lago Maggiore s ostrovem Isola Bella. Pokud někdo plánujete svatební cestu, naprosto ideální.

Mou vysněnou destinací je Nový Zéland, ale je to „poněkud“ z ruky, tak uvidíme. Myslím, že Španělsko by také zasloužilo větší pozornost. Barcelona a Madrid, které jsem už měla možnost navštívit, byla jen malá ochutnávka.

Ale každému se líbí něco jiného.

Základní poučka je: Nejistíte, jestli se vám tam líbí nebo ne, pokud nikam nevyrazíte.

- Žijete v současné době v Praze. Jak moc se liší život ve velkoměstě od života třeba v Libáni? Je pro vás rodný kraj významný, nebo je to jen takové "kliše", ke kterému se vracíte básníci a snílci?

V Praze žiji a to hlavně kvůli pracovním příležitostem. Nicméně za Pražáka se nepovažuji. Trvalé bydliště mám pořád v Libáni. Praha poskytuje mnoho příležitostí, nejen pracovních. Žijete-li v Praze, nakoupíte si klidně i po desáté večer. Nemusíte si brát dovolenou, přijde-li vám doporučený dopis s pruhem, protože pošta nezavírá o půl čtvrté. Díky MHD se jednoduše obejdete bez auta. Někam do divadla vyrazíte, i když se rozhodnete zrovna ten den.

Ale zároveň omezuje. Život ve velkoměstě není zrovna nejlevnější. Místo na zahrádku se večer můžete posadit nanejvýš na balkón, pod kterým s největší pravděpodobností vede čtyřproudá magistrála. Ráno vás nebudí kohouti nebo kosi, ale drčivé zvonění tramvají. Byty jsou těžko dostupné a rajčata plastovější. O víkendu, hlavně když je pěkné počasí, není moc důvod v Praze zůstat. Rozpálené dláždění a všudypřítomné davy, bez toho se klidně dá žít.

Když pak vyrazím směr Český ráj, občas mi bleskne hlavou úsměvná hláška pana doktora z filmu Vesničko má, středisková: „To není země, to je zahrádka!“

Vzpomenu si na to, i když někde cestuji. Uprostřed Nevadské pouště je sice hezky, ale doma je doma. A pro mě je doma Jičínsko. Když se mě někdo v práci zeptá na tip na výlet, mám jasno, kam je poslat. Třeba na Kost.

Každého to nějak táhne k místu, kde vyrostl. Hlavně, pokud se nevracíte jenom k tomu místu, ale i k lidem, kteří jsou vám blízcí. Možná to zní jako klišé, ale je to pravda, i když si to někdo možná nechce připustit. Básníci a snílci vám takové přiznání dají i písemně, to je jediný rozdíl.

- Na čem v současnosti literárně pracujete? Jestli to není tajemství.

A víte, že je? ☹

Jsem v tomhle docela tajnůstkář a možná jsem i pověřčivá. Doma jsem o tom, že mi vydali moji prvotinu, řekla, až když mi přišel balík s autorskými výtisky. Z mého pohledu kniha, která není vydaná a je jen v šuplíku, vlastně neexistuje. Prosím, nechme se překvapit.

Přeji vám hodně životních i literárních úspěchů a děkuji za rozhovor

Václav

„Verše píšu štětcem na plátno, to je moje poezie!“

Rozhovor – Jarmila MARŠÁLOVÁ

Jarmilu Maršálovou znám již hezkou řádku let z různých literárních akcí. Představení jsem ji v ČAJi č. 21 v květnu 2008, kde můžete najít verše z její prvotiny „Ztrácíš se, má lásko,“ či další básnické sbírky „Příběh lásky.“ Žila v Drnovicích a přece jenom se mi při všech těch

literárních aktivitách, parafrázuji její sbírku, „ztrácěla z očí“, až jsem se dozvěděl, že žije v Příbrami. A to ještě není všechno ohledně Jarmiliných životních změn. Kromě literatury či lépe řečeno poezie, se věnuje malování obrazů.

Takže pádný důvod podívat se Jarmile po téměř deseti letech opět „na zoubek“. A tak jsem ji požádal o rozhovor.

- „Jak to s tebou vypadá,/ pověz mi,/ má lásko bílá,/ máš mě rád jak zamlada?/ Ó má touhu pošetilá!/,“ tak začíná jedna z Jarmiliných básní a já se ptám: Jak se to s tebou událo, že jsi dala vale Drnovicím a zakotvila v hornické Příbrami?

Udělal jsem tlustou čáru za dosavadním životem, uvítala nabídku nového

životního směru spojeného s láskou k muži a výtvarné tvorbě. Opustila jsem jistoty zaměstnání (právo pracovat a vydělávat peníze–nevelké), sbalila ruksak, vodítko a psa a sedla na autobus. Do Příbrami jsem se nepřivdala, ale „přitelila“. Trvalý pobyt a občanku jsem dosud neměnila, jsem pořád jednou nohou na Moravě, kam jezdím za rodiči, synem a vnoučaty. Občas si cestu za dcerou a její rodinou protáhnu až na severní Moravu. Říkám tomu „Bermudský trojúhelník“, ale k „Bermudám“ to má hodně daleko. A jak je to s mými zoubky? I kvůli nim jezdím šestý rok 300km.

- Mimochodem, když jsme před lety byli s manželkou na Příbramsku na dovolené, zaujali nás tam v místním rybníce kapři, ale parádní kousky. Máte ještě v Příbrami kapříky?

Projdu tam jen občas, zavzpomínat na pohádkový rok nového života s přítelem, kde jsme na Hořejší Oboře zezačátku bydleli a z okna se dívali přímo na rybník. Pravidelné krmení divoké zvěře bylo samozřejmostí, skákali rohlíkům naproti i 20 cm nad hladinu. Poslední povánoční návštěva rybníka byla plánovaná, abych

si nafotila nádhernou atmosféru na PéeFka, po kaprech ani památky, jen kačený závodily v plavání, aby vyhrály suché patky chleba.

- Tak mě napadá, že vlastně v Drnovicích se hrál kdysi prvoligový fotbal a Příbram vloni sestoupila z 1.ligy. Chodíš na fotbal? A nepřinášíš místním jedenáctkám tak trochu smůlu?

Fotbal mě nikdy nezajímal, takže ani postupová nebo sestupová tabulka. Na utkání jsem byla jen jednou a to, když hrála Amfóra. Myslím, že objekt dost chátrá, zůstaly asi jen ty „velký voči“, teď už možná jenom pro pláč. Smůla se mi lepila na paty celý život, teď ji možná já přináším některým padesátníkům)))

- Ale pojďme raději k umění. Je Svatá Hora u Příbrami inspirativní pro básníky a malíře?

Určitě je, i pro věřící a obchodníky. V obchůdkách se dají koupit oplatky, náboženské předměty, svaté obrázky, duchovní literatura i svařák. Sice je v zimním období taková opuštěná, ale zjara nás rozveselí barvami a třesňový sad pod bílou korunou květů ukrývá spoustu milenců při májových polibcích. Uvnitř chrámu se celoročně slouží mše, ve Štědrý den chodíme s přáteli na vánoční koncert známých hudebníků a společně si zazpívát koledy. Občas mi tam přijde na mysl nějaké dvojverší a doma ho rozepíšu na několik slok. Témata na obrazy čerpám

z lesa, ze zahrady, křížové cesty, Svatohorských schodů, různých akcí a situací. Svatá Hora je tak zvláštní, divukrásná a dominantní, že si ji nechávám do sebe nasáknout a pak někdy přenesu na plátno jako to „nejlepší nakonec“. A co víc, inspiruje mě jako zpěvanku.))

- Zdá se mi, že jsi trochu nevěrná poezii, abych opět parafrázoval tvoji báseň „Šanson bez lásky“, kde mimo jiné říkáš: „verše, cos dřív četl před snídání/ spí v krbu kafem polítý.“ Píšeš ještě básně nebo už se realizuješ jenom výtvarně?

Šanson bez lásky je písňový text, sice ještě bez akordů, ale věřím, že se jednou nějaký hudebník objeví.

Nevím, jestli jsem poezii nevěrná, popřípadě jak moc. Pravda je, že píšu míň než před dvaceti (dvaceti!!!) roky, ale zato básně kombinuji s mým výtvarným uměním a to tak, že k některému obrazu napíšu text, někdy písňový, jindy maluju obraz na téma nebo fragment mé básně. Do plátna jsem se v poslední době zavinula, jak nejvíc to šlo.

- Jak jsi se k malování vůbec dostala? Malovala jsi v mládí nebo je to až múza posledních let?

Co si vybavuju z dětství, v 5. třídě jsme kreslili příbor, ale žádné velké nadšení. Výkresy nebyly vždycky na jedničku, ale výtvarka mě bavila asi nejvíc, protože na hodinu se nebylo nutné učit. Bavit mě to začalo až v 8. a 9. třídě, kdy jsme měli učitele, co sám maloval obrazy. Pro mě byl asi mužským vzorem a je možný, že jsem do něj byla trošilinku zamilovaná. Někdy v tu dobu jsem tajně otevírala otcovu skříň, kam jsem chodila obdivovat dvoupatrové pastelky, které nikdy nepoužíval, až se jednoho dne stalo, že... se mu ztratily. Vydržely mi léta.

Že bych se měla věnovat kresbě a malbě, jsem pochopila ze snů, byly častější a tak naléhavé, že jsem se jednoho dne rozhodla a koupila sadu uměleckých pastelek a kreslila jen intuitivně asi pět set obrázků a asi před deseti lety jsem nakreslila několik obrázků k dětským lidovým písničkám, ale napsala jiný text. Dodnes to leží v šuplíku. Kreslení pokračovalo jako andělkovské kartičky, záložky do knížek, mandaly, několik druhů pexes až po ilustrace do knížek. Něco z toho spatřilo svět. A jak mě trochu omrzely pastelky, přešla jsem na štětce a plátno. Maluju asi čtvrtým rokem.

- Nevím, co na tvoje obrazy říkají výtvarní kritici, ale mně se tvoje obrázky líbí. Co tě hlavně inspiruje? Máš svoje náměty, ke kterým se vracíš?

Myslím, že moje obrazy nikdo z kritiků ani neviděl. Zatím jsem se

s „kritickým“ textem nesetkala. Jen na FB ohlasy známých, které jsou vesměs velice kladné, obzvlášť u mandal. Inspiruje mě nejvíc to, o čem si myslím, že bych to možná dokázala namalovat. Nemám žádné výtvarné vzdělání, nevidím perspektivu, neumím si představit světlo a stín, nevím, co je zlatý řez nebo střed, jak se míchají barvy a maluju si naivně, po svém jako dítě, tam jsem doma, sama v sobě. A tam mě žádné kritiky nezajímají. Oslovují mě stromy, krajina, ta, kterou mám ráda; jen nemůžu pochopit, že z mého zorného pole cca 90° dokážu na rovný obraz namalovat i to, co mám za zády – tomu říkám umění! □ □

Vždycky mě zajímala budoucnost, ale ve svých obrazech se vracím do minulosti, do dětství, tam čerpám náměty na obrazy, jsou to běžné věci, co nás obklopují a slouží nám, hlavně co se mi líbí nebo co je pro mě nedosažitelné. Na plátně jich mám jen nepatrné množství, na fleškách tisíce fotek pro inspiraci, všechno ostatní mám uloženo v hlavě.

V básních často oslavuji úplňk a ten na mě z obrazu svítí celý měsíc. Mám kus kontrbasu, půl houslí...

Věřím, že jednou přijde řada na žebříňák bez koní, bez sena, jen tak... můj děda byl vyhlášený kolář.

- Víš, že i vystavuješ? Můžeš nám některé tvoje výstavy připomenout? Případně kam ještě se tvoje obrázky chystají?

Vystavuji třetím rokem samostatně nebo společně tam, kde je příležitost nebo když dostanu nabídku: v příbramském divadle a knihovně, na zámku v Bzenci, na výstavišti v Českých Budějovicích, v Broumově a okolí, v Městské knihovně Mirovice na Písecku, v Brandýse nad Labem, v lázních Smrdáky na Slovensku, v Lysé nad Labem, na zámku v Rosicích u Brna, několik obrazů mi zkraje roku viselo v Galerii V Potoční v Příbrami a v restauraci Na Hradbách. Na letošní rok mám dohodnuté výstavy na Tábořsku, v Hodoníně, v rodných Drnovicích, v Praze, Ostravě... na rok 2019 zatím v Ostravě a přislíbené na Příbramsku a Bruntálsku.

- Prodáváš svoje kreslené výtvary nebo ne?

Rozdávala jsem nebo se výjimečně domluvila na společné práci a podělila se (ilustrace). Většina lidí je chce zadarmo nebo za náklady nebo do různých aukcí na charitu. Protože tvorbě věnuji spoustu času a financí, ráda bych svoje díla prodávala, ale neumím je (neumím se) prodat.

- Víš, že jsi ilustrovala básnickou sbírku pro děti Jarmily Moosové „Abeceda zvířátek.“ Jak k této spolupráci došlo? A jak těžké je kreslit

obrázky k danému textu?

Toto byla nabídka už na třetí knížku. V první jsem neobstála pro svoji neschopnost vytvořit něco na zakázku podle představ jiných. Druhá s mými barevnými ilustracemi zatím čeká na vydání, asi jsem se osvědčila, tak mě Jarmila oslovila potřetí. Tato byla pojata jako knížka s vymalovánkami, takže jsem volila perovou kresbu, ale nebylo to o nic lehčí. Bylo jasné zadané téma – zvířata od A do Z, daný text a děj, ale výhodou pro mě bylo to, že jsem si sama zvolila, v jaké poloze a prostředí ho poskytnu a navíc žádný šibeniční termín. Nejraději si píšu a ilustruji svoje sbírky pro děti, ale pro široký rozsah mých výtvarných, poetických a jinak kulturně laděných zájmů čekají v koutku, až na ně jednou přijde řada. Takže konečně odpověď na tvoji otázku: stále je pro mne *dost* těžké někomu ilustrovat knížku.

- Díky facebooku znám některé tvoje obrazy a kresby. Například takové „pole kvetoucích vlčích máků“ či „motýli odletěli do Říma“ působí barevně dráždivě, ale uklidňujícím dojmem. Takže přírodní motivy jsou pro tebe důležité? Touláš se ráda v přírodě? A napadají tě k obrázkům i verše?

Verše píšu štětcem na plátno, to je moje poezie. A pak někdy jindy – je přepíšu do sešitu.

Krása nebe, přírody a barev v ní je tak mocná a vpitá ve mně, že by mi dokázala obarvit krev. Tu nádhernou, čistou, neposkvrněnou vnímám vším, čím lze a dodnes pro mě není problém se vyplakat pod květy jabloní nebo se vyválet v kupce sena. Ve vlčích mácích uprostřed sukýnek pořád vidím tu malou holčičku. A protože okvěti mi ladí s barvou krve a roznáší štěstí tepnami po celém těle, proto je miluju. Když za mnou přiletí babočka a sedne mi na ruku a nechá se vyfotit nebo mi pózuje na květech v zahradě, nezvěčni to! Maluju to, co se děje kolem mě a ve mně. A když přiletí admirál, šeptá mi do ucha a pak mi sedne na rty a políbí mě a pak znovu, to je zázrak! Pro ně nemusím chodit daleko.

- Inspiruje tě především domácí krajina nebo i moře? I to je podle mého názoru častým motivem. Ráda cestuješ? Kde se ti nejvíce líbilo?

Poslouchám svoje nitro a jdu tam, kam mě srdce volá. Když zašeptá pojď, jdu, když zavolá běž, jedu.

A když zarve táhni, sbalím pár věcí a psa a zmizím. Je mi jedno, jestli je to na druhý konec zahrady, vesnice nebo republiky. Vím, že jsem tam, kde mám být a kde je mě potřeba.

Inspiruje a hladí mě všechno, kde se cítím slunkem laskaná nahá a bosá.

Ten pocit mám právě v moři. Jakmile na sobě táhnu těžký hubertus a stokilové gumáky, nevnímám tu krásu kolem. Tam hodně přemýšlím o sobě, o Bohu a vztahu s ním.

Loni mi řekl: Banát! tak jsem odjela do Rumunska. To je místo, kam se budu vracet ráda, tam jsem doma.

- Vracíš se v malování i do rodného kraje kolem Vyškova a Drnovic? Nezasteskne se ti občas?

Nikdo za mnou nechce jezdit, že je to moc daleko, tak musím zatím já. I v malování se vracím na Moravu, ale doma jsem tady. Do obrazů vkládám i místa známá z dětství. Zatím jsou to kostely z mého bydliště

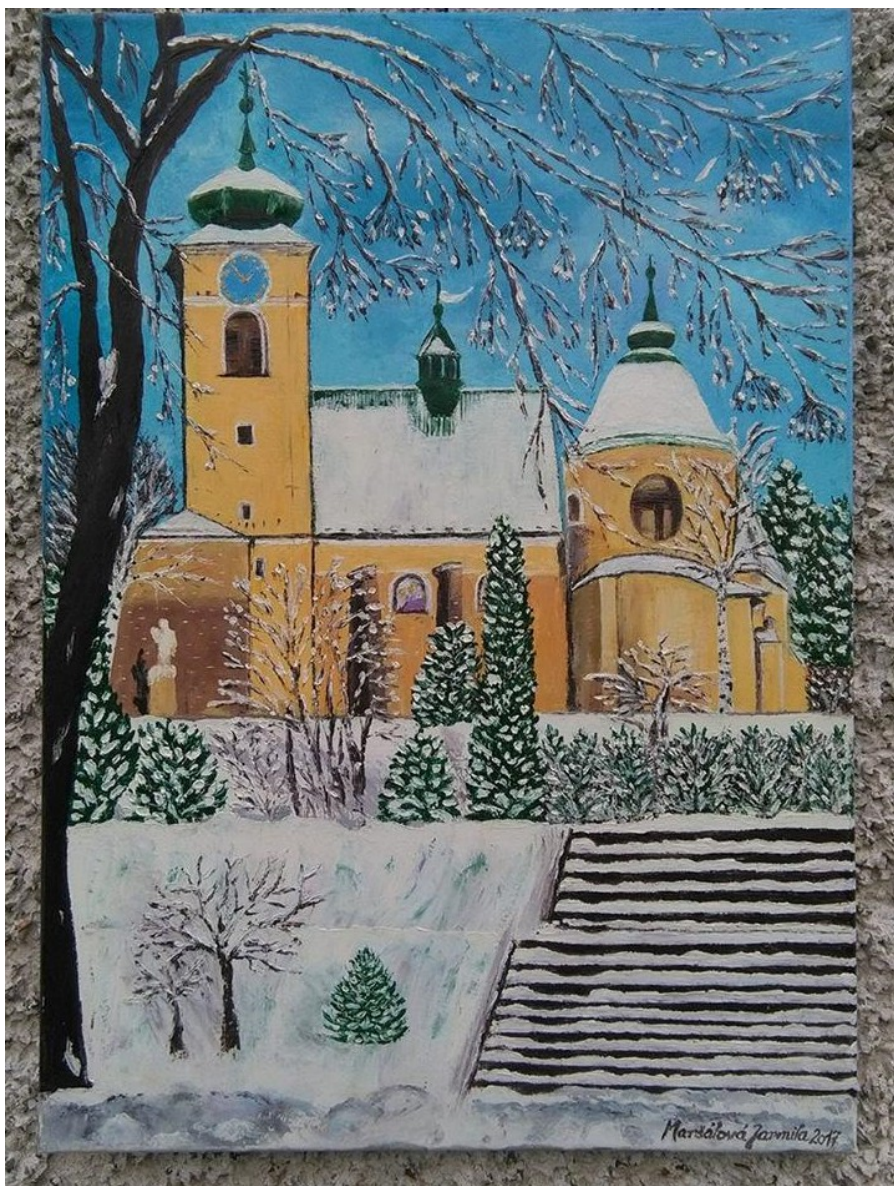
a rodiště mých předků a vzpomínky na ně. V rodném kraji pobývám dost často. Mám tam skoro všechny příbuzné, i když se vidíme zřídka, jsou se mnou. Pravidelně jezdím za rodiči, dětmi a vnoučaty. Někdy to vyjde za 2 měsíce, někdy za tři týdny. Náhoda mi zařídí, že se tam občas setkám se starší ségrou

a navštívíme i její děti. Jen ke své dceři to mám o kus dál a zatím se vídáme tak 3-4x do roka. Mám tolik aktivit, že na stesky nemám čas. A když přece jenom, sbalím kartáček na zuby a psa.

- Můžeš nám asi dva či tři obrázky blíže představit, že bychom je otiskli i v ČAJi? I když bohužel tiskneme jen černobíle, což je určitě škoda. Ale třeba takový obrázek „nic není jen černé nebo bílé“ určitě čtenáře zaujme.

Ilustrace 1: Úplněk za naší zahradou, olej na plátně 50x50cm, moje první noc.

Ilustrace 2: Kostel v Drnovicích, malovaný olejovými barvami na plátno 50x70cm, můj první sních.

- Protože jsme časopis literární, vrátím se k tradiční otázce: Máš čas číst současné autory? Kdo tě oslovuje? Jakou knížku bys nám doporučila?

Bohužel, v tomto směru jsem nevzdělanec a protože sama píšu, nerada bych se nechala ovlivňovat. Volný

čas věnuji přípravám svých sbírek poezie, výtvarným aktivitám, výstavám, zpívání ve sboru a jen občas nakouknu do nějaké knížky s duchovní tematikou nebo do pravidel. Kdo mě oslovil v dětství, byl Štěpan Ščipačev a později Jaroslav Seifert a od té doby se nic nezměnilo. Protože za svůj život nemám mnoho načteno a pokulhávám ve znalostech dějin, čtu živé Písmo, proto můžu doporučit Bibli. Ta hovoří

za všechno a za všechny.

- Necht' ti Příbramsko svědčí ve výtvarné i literární inspiraci, ale přece jenom mi to nedá: Nechystáš ve svém životě nějaké další převratné změny? Věříš na osud?

Děkuji za přání. Občas mám nějaké plány a touhy. O těch zásadních už raději moc nepřemýšlím. Dřív jsem věřila na osud, rozhodnutí je většinou na nás. Teď žiju přítomností a ač se to může zdát směšné či nepochopitelné – konám každý den podle Boží vůle, takže pokud nějaké převratné změny připraví, já je přijímám.

- Nedala ti do vínku nějaká sudička ještě další nadání, třeba hudební? A máš ještě nějaká nesplněná životní či umělecká přání?

Celý život jsem trpěla výčitkami, že neumím zpívat. Nevím, jestli sudičky, ale v dětství mě ocejovali hudební hluchotou. Až právě díky životu „na uranu“ se můj hlas projevil ke zpěvu v budoucnu jako použitelný. „Umíš zpívat, zpíváš krásně, ty už jen tím, jak mluvíš, tak zpíváš, tvůj hlas só hósle“ – ráda jsem těmto afirmacím uvěřila a na doporučení zkusila navštěvovat kroužek intuitivního zpívání. Víím, že mám moc nedostatků, neumím ještě pracovat s hlasem, levituji mezi altem a sopránem, neslyším rytmus, potřebuji se naučit správně dýchat...ale to nebrání tomu, že můžu koncertovat se sborem Bacha Baby;

je toho hodně, co potřebuji vypilovat, ale zpívám hlavně pro radost a je mi jedno, že neumím dokonale.

Velice si cením toho, že mě ze sboru ještě nevyhodili.

Nesplněná životní přání? Plní se mi, někdy o tom ani nevím a přijdu na to až zpětně. Co si přeju, to občas dostanu. Ale většinou si přeju jen dosažitelné věci, jsem velice reálná, stojím (snad) pevně nohama na zemi, ulítávám jen v představách, poezii a malbě.

Co chci splnit, je vyrovnat všechny dluhy a odpustit (toto mám z největší části doufám vyřešené).

A žít v míru a lásce.

A ta umělecká? Já ani nevím, co všechno si můžu přát!

- Milá Jarmilo, necht' se ti v životě, jak osobním, tak uměleckém daří a slibuji, že se za tebou „třeba na kraj světa“ zase za čas vydám! Děkuji za rozhovor. Václav

Děkuji za přání, rádo se stalo.

A já ti přeju, ať máš svůj ČAJ stále vřelý, zdravý a ať ti nevychladne.

Jarmila.

**Ilustrace 3: Život v Banátu, akrylové barvy na plátně
40x30cm, (moje první kráva ☐ ☐)**

Zlata ZÁKOUTSKÁ:

ČTVERO ROČNÍCH KRKONOŠSKÝCH PROMĚN

- ROČNÍ OBDOBÍ OČIMA DÍTĚTE

Dětský rok je dlouhý. Milion let. Malá pusa se klidně zavře za abstraktním pojmem. Čas se měří sluníčkem, větrem a kapkami deště, v zimě sněhem. Zima trvá také milion, ale neví se čeho. Možná let, ale spíš sněhových vloček. Tíha dospěláckého života se svými hrůzami a tragédiemi se občas dotkne človíčka, ale jen ozvěnou, která moc nebolí. Pro jistotu si ji uloží na samé dno svého mladého podvědomí.

Opravdovým neštěstím je ztráta duhové skleněnky, rozbitá panenka nebo polámané kolo u vozíku. Líbezný dny úsměvných problémů jsou zdravým podhoubím pro růst jistot dobrého lidského života. A tak se dny skládají v měsíce, ty v proměnná roční období, ta v roky. Poslechněte si proměnu první, povídání o jaru v krkonošském nářečí.

KRKONOŠSKÁ PROMĚNA PRVNÍ – JARO

Dlouho teruál boj zejmy s jarem. Hora eště klinně spaly, celý zavalený bílou duchnou a jato, to mládě nevycuálený, do ní nad'álo skoule a i ušelijak ináč rušilo zimní klid. Skoulema se provertávaly zjedavý papersky a sluníčko níma začlo nenápadně dejchať pod ledovej krunejř a tím vobživovat' zmerzlou zem.

Krakonoš už měl taky tej zejmy tak akorát dost'. Naseršáněnej, že ptáci merznou, kralici, serny a drobná haujet' nemá co do huby, ud'ál ráznej konec. Třísknul sukovicej do skály nad Vobřím dolem až se zem votřásla, a esli byl vober doma, tak se zaklevil taky. Nebe rozčísnul blejskavec a Zejma, mercha jenna, vid'ála, že jí teče do bot, a pomalu se začla pakovat' někam do severskejch krajin. Zasejc vyrrálo Jaro. Každý rok se tomu lidi natěšeně diujej, radujou se, dělaj překuapený, podlejzaj mu, aby si to třá eště nerozmyslelo a nešlo si na chvilku schrupnout'. Zejma dycky napne poslenní síly, párkrát si zaskotačí, zazlobí a jedouje foukne, perskne zmerzlou slinu, ale sílu trapem ztrácí.

Pak začne takový zláštní cvedlikání, kerý je slyšať jen mezi jarem a zejmy. Je ušude. Čloujek ho má plný ušiska a slyšať a klubák ucpanej sladkou vůněj. Ušema pórama svýho naderžanýho těla nasává zvuky a jásavý barvy. Nebe je vysmejčený po zimním gruntování a uluftě je cejtít' diuný šponování, předzješť něčeho přenáramnýho.

Člojek je celej rozechvělej a ňák z toho ušeho dojmutej. Musí honem si rukávem votřít vokále, potajmu, aby se neřeklo, že je rochapenej. Cvelikání se mění v bublání a šumění. To pod ledovým škraloubem vottává sníh a probouzí se pomaloučku země ze svýho spánku, co dycinky vypadá jako smrt'. Pramínky se spojujou, čarykujou si to stráněj dólu, aby posílily Úpu, Izeru a Labe. Na pastvinách vostávaj vostrůvky sněhu. Ubejvaj rounou před vočma, to jak je melsný sluničko každej den voblizuje. Velle nich se houpaj zvonce skřellejch bledulek. Zejma se derží u vlády už jen oupelně nahóre, dělá jakoby nic, vesele králuje, ale už jen na malininkým place stermejch verchů a vtmavejch pangejtech llubokejch oudolí, kam nedorazí sluničko ani ulětě. Sních na verchách se fest derží zmerzlýho kamínčí a studenej víter mu pomáhá vodolat' slunci. Hora se stávaj bojištěm těch dvou – Zejmy a Jara. Dyž se perou, gdo s koho, vzniká to echtový nejoučinější kerkonošský poujetří.

Chytrý lidi, mladý i starý, se vyškábaj co nejvejš, vylejzaj na samý verchy, choděj, čmachtaj, túristujou. Dejchaj z pelnejch plic zázračnej uzduch. Koukání do kraje je lladí po duši, a tak se zadarmo lécej. Oupelně zveršku, snád' až z Krakonošova, se vydloubla tečka. Blížila se, zječovala a von si to tak čarykoval dólu lýžař. Dřeužený perkynka jen dernčály. Byly jasanový. Než si Pičman ve Brannejch vybral fošnu a vystrrouhal z ní lýže, muselo dobrý dříví kolik roků stárnout'. Ale ty pak byly, Pámbu ně netrestej, skoro nesmrtelný. Tak teda ten lýžař vyjel ráno z domova. Řáddej flák Kerkonoš už měl projetej. Tejdě sjel vod Vejrovky dólu ke Klinouce, přes Rennerouky, fofroval Lárdušem, jen se bíle čoudilo. Sněhový voblaka, jak jel, se zviňaly a rounnou ho polykaly.

Na Říběcích bylo už sněhu míň, ve Strážným byl rozbřellej, ale von furtem pryč byl umanutej, mířil na Verchláb. Musel si vybírat' sněhovýprouhy a jazyky, pak už začal přeskakovat' jako cirkusák z vostrůvku na vostrůvek, vokolo něj boblala po slehnutý stařině veselá voda. Litoval, že má zejma na kahánku. Měl ji rád, i dyž je to ulátkyně tverdá, vertkavá a někdy krutá. Spomínal na krásný chvíle, dyž mráz štípal do ksiftu a do řbetu řálo slunce, nebo navopak, hora modravý kolem dokola, indy růžový, sluničko na nich iskrilo, ulocky šajnovaly jako drahokamení... Tyllencty milý myšlenky drobek odpoutaly jeho pozornost'.

Najennou nad Hořejším Verchlábem – mírnýx dýrnýx, sníh končil a von stál na fleku. Zacloumalo to s ním fest, ale chyt balanc. Voklepál se z ouleku a byl rád, že nezlomil lýži, hňápu nebo že utom marastu neskončil peddelej. Lýže na poslenním kousku čvachtavýho sněhu projela bahnem a na její špici se houpal zablácenej kvítek bledule.

Vopaterně ho uložil do kapcy. Nasál nevopakovatelněj ulahej čmuch jižní stráně, smířliuje se usmál a teperua tejdě si ušimnul, že bzučej učelky. Bodejť né, dyž dóle u potůčku kvete íva. S chutěj votřel zablácený perkynka, hodil je na rameno a ze zejmy tlápnul rounou do plnýho jara.

Kouzlo kerkonošský proměny. Pollazená lická dušička se usmívala jeho vočma na ušecko kolem. A bílej vobláček plavál laškouně utej modrotě vysoko nad nim. Možná že byl z Krakonošovy fajky.

Hornobranská farská louka se celá vožlutila pampeliškama jako tébich na zámku. Berzo zbělá. Čmejříčka rozfoukne oučinnivej víter. Rozeuřená padáčky dolítnou až na oubočí hor. Semínka se musej trapem uchytit' a zakořenit'. Ušecko živý, vod brouků, ftáků až po velký zvířata, se musí činit', aby zaistilo za sebe následouníky. Žovot je neúprosnej a tverdej, jaro upodhůří překotný a krátky a uhorách gór. Farská louka berzo vyměnila žlutý, pak bílý pampelišky za kopretiny.

Utráuje jako dyž naseje sluníček.

A tak tema sluničkama na palouku začlo nenápanně – léto.

(Z knihy „Babička Zlata vypravuje“)

ČAJ pro chvíle pohody

č.139, duben 2018, ročník XVII

Vydáno 5. dubna 2018 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!